

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 26/2001 vp

Hallituksen esitys laeiksi arvopaperimarkkinalain ja kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä lokakuuta lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi arvopaperimarkkinalain ja kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 184/2001 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että lakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Jarkko Karjalainen, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö
- tutkija Janne Häyrynen, sisäasiainministeriö
- toimistopäällikkö Jari Virta, Rahoitustarkastus
- lakimies Olli Laurila, HEX Oyj.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvopaperimarkkinalain arvopaperin käsitettä nykyistä joustavammaksi. Tarkoituksena on edesauttaa koti- ja ulkomaisilla arvopaperimarkkinoilla kehitettyjen ja kehitettävien uudenlaisten rahoitusvälineiden käyttöönottoa ja julkista kauppaa. Muutoksella on laajoja vaikutuksia arvopaperimarkkinalain sisällön lisäksi myös muuhun siihen liittyvään lainsäädäntöön.

Esityksessä ehdotetaan lievennettäväksi yksityisten osakeyhtiöiden arvopapereilla käytävän julkisen kaupan rajoitteita. Tällaisilla arvopapereilla ei edelleenkään voisi käydä kauppaa arvopaperimarkkinalain tarkoittamassa julkisessa kaupankäynnissä, mutta kaupankäynti olisi mah-

dollista muussa ammattimaisesti järjestetyssä ja yleisön käytettävissä olevassa kaupankäyntimenettelyssä.

Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotuksia arvopaperi- ja johdannaismarkkinoilla toimijoiden itsensä harjoittaman valvonnan tehostamiseksi. Esityksessä ehdotetaan muun muassa selvennettäväksi arvopaperipörssiä, muun julkisen kaupankäynnin järjestäjää, selvitysyhteisöä ja arvopaperikeskusta koskevia säännöksiä niiden itse-sääntelyn sisällöstä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakivaliokunta on asian käsittelyssä keskittynyt toimialansa mukaisesti esitykseen sisältyvien muutoksenhakusäännösten ja rikosoikeudellisten säännösten tarkasteluun. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös muu ammattimaisesti järjestetty ja yleisön käytettävissä oleva kaupankäyntimenettely kuin arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettu julkinen kaupankäynti saatetaan aikaisempaa tarkemmin lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan piiriin. Sääntely parantaa sijoittajien oikeusturvaa ja kaupankäynnin luotettavuutta. Välittäjien on noudatettava palveluja tarjotessaan arvopaperimarkkinalain 4 luvun menettelytapasääntöjä ja heidän on annettava asiakkailleen sijoituspalvelusta ja sijoituskohteesta tiedot, joilla voi olla olennaista vaikutusta asiakkaan päätöksentekoon.

Käsittelimiltään osin valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa oman toimialansa osalta lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Muutoksenhakusäännökset

Arvopaperimarkkinalain 10 luvun 3 §:n nykyisessä 1 momentissa kielletään muutoksenhakeminen säännöksessä mainittuja asioita koskevista valtioneuvoston ja asianomaisen ministeriön päätöksistä. Esityksessä ehdotetaan päätöksenteon keskittämistä valtiovarainministeriöön ja muutoksenhaun sallimista. Ehdotetun säännöksen mukaan valituksen tekemiseen ja käsittelemiseen sovelletaan muutoksenhausta hallintoasioissa annettua lakia (154/1950).

Kyseinen laki on kumottu vuonna 1996 voimaan tulleella hallintolainkäyttölailla. Tämän vuoksi muutoksenhakusäännös on korjattava. Sama virhe toistuu 2. lakiehdotuksen 5 luvun 8 §:n 1 momentissa, 3. lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentissa ja 15 §:n 2 momentissa sekä 5. lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentissa.

Eduskunta on hallintolainkäyttölain käsittelyn yhteydessä hyväksynyt lakivaliokunnan ehdottaman lausuman siitä, että kullakin hallinto-

alalla erikseen tarkistetaan yhteistyössä hallintotuomioistuintoimikunnan ja oikeusministeriön kanssa voimassa oleviin eri lakeihin ja asetuksiin sisältyvät valitusmenettelysäännökset (LaVM 5/1996 vp). Lausuman johdosta oikeusministeriö on 20.8.1996 antanut ohjeet muutoksenhakusäännösten tarkistamisesta. Valiokunta katsoo olevan syytä kiinnittää esityksen valmistelleen ministeriön huomiota näihin ohjeisiin.

Arvopaperimarkkinalain 10 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetään muutoksenhausta markkinatuomioistuimen päätökseen. Hallituksen esityksessä HE 105/2001 vp markkinaoikeudeksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi ehdotetaan markkinatuomioistuimen lakkautettavaksi ja sen toimivaltaan kuuluvat asiat siirrettäviksi perustettavaan uuteen erityistuomioistuimeen, markkinaoikeuteen. Lakivaliokunta on mietinnössään puoltanut uuden tuomioistuimen perustamista (LaVM 23/2001 vp). Eduskunta on 30.11.2001 hyväksynyt ensimmäisessä käsittelyssä lakiehdotukset valiokunnan mietinnön mukaisina. Lakiehdotuksiin ei sisälly ehdotusta arvopaperimarkkinalain 10 luvun 3 §:n muuttamisesta. Tämän johdosta valiokunta kiinnittää talousvaliokunnan huomiota asiaan ja kehottaa sitä harkitsemaan, onko pykälää tältä osin syytä muuttaa tässä yhteydessä.

Rangaistussäännökset

Arvopaperimarkkinarikoksia koskevat rangaistussäännökset on uudistettu vuonna 1999 voimaan tulleella lainsäädännöllä. Tuolloin moitittavimpia tekoja koskevat säännökset siirrettiin arvopaperimarkkinalaista ja kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annettusta laista rikoslain uuteen 51 lukuun. Samalla vakavimpien väärinkäytösten rangaistusseuraamuksia ankaroitettiin.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain 51 luvun 1 §:n sisäpiiritiedon väärinkäyttöä ja 3 §:n kurssin vääristämistä koskevia säännöksiä sekä 6 §:n määritelmäsäännöstä ja 7 §:n rajoitussäännöstä. Tarkoituksena on laajentaa rangaistussäännökset koskemaan julkisen kaupan

käynnin lisäksi arvopaperimarkkinalain muutoksella sallittavaa muuta arvopaperien ostajien ja myyjien yhteen saattamiseksi ammattimaisesti järjestettyä ja yleisön käytettävissä olevaa kaupankäyntimenettelyä.

Arvopaperimarkkinalain tiedonantovelvollisuutta koskevat säännökset ovat keskeisiä rikoslain sisäpiiritiedon väärinkäyttöä koskevan säännöksen kannalta. Arvopaperimarkkinalain tiedonantovelvollisuutta ei ehdoteta ulotettavaksi muun ammattimaisesti järjestetyn kaupankäyntimenettelyn kohteena olevien arvopapereiden liikkeellelaskijoihin. Rangaistussäännöksillä on kuitenkin välillinen vaikutus liikkeellelaskijoiden tiedottamiseen. Liikkeellelaskijan sisä-

piiriin kuuluvan on vaikea myydä osakkeitaan syyllistymättä sisäpiiritiedon väärin käyttämiseen, ellei liikkeellelaskija julkista itseään koskevia tietoja. Tämän johdosta on syytä harkita, tulisiko kaupankäynnin ammattimainen järjestäjä velvoittaa ilmoittamaan liikkeellelaskijalle sen osakkeilla tapahtuvasta kaupankäynnistä.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta kunnioittavasti esittää talousvaliokunnalle

että talousvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Henrik Lax /r
vpj. Matti Vähänäkki /sd
jäs. Sulo Aittoniemi /alk
Leena-Kaisa Harkimo /kok
Erkki Kanerva /sd
Annika Lapintie /vas
Paula Lehtomäki /kesk
Kari Myllyniemi /kesk

Kirsi Ojansuu /vihr
Veijo Puhjo /vas
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönni /sd
Timo Seppälä /kok
Marja Tiura /kok
Lasse Virén /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.